

**PRIZNANJE
SLOVENIJE
ZA SLOVENCE
V BUDIMPEŠTI
STR. 3**

**DRUŽINSKE
PRIPOVEJSTI
STR. 5**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 2. marca 2006 ☼ Leto XVI, št. 9

FAŠENEK JE CEJLI DEN?

Fašenek. Tak se zove čas od trej kralov do pustnoga torka. Do 20. stoletja se je lüstvo zvekšoga v tom časi ženilo. Če se je do pepelnice niške nej oženo, te bila taša šega, ka so mladi borovo gostüvanje mogli narediti. Eden baur so v gauštji vöpodrli, gora so ga na kaula djali pa prejk vesi so ga mogli vlečti svarbice pa družbenge. Na bauri sta sejdlja sneja pa ženin. Tau jim je bijo štraf, ka so dekile pa pojbi tak za nikuj valaun bili, ka so se tisto leto nej ženili. Zanimivo, ka je prvo borovo gostüvanje v Porabji v najmenšoj vesi, v Andovci, bilau 1904. leta. Tau, ka so gnauk v enoj, gnauk v drugoj vesi borovo gostüvanje pripravili, je šlau do sedemdesetoga leta, potistim je pa tak ostalo. Znauvič so tau šego obnovili 1994. leta in so pá Andovčani bili tisti, šteri so organizirali borovo gostüvanje. Tau je šlau par lejt po vasaj, pa zdaj pá tak vögleda, ka vse tak ostane. Z borovim gostüvanjom ranč tak bau-de kak z bučnim olinom. Pri nas je melo tau tradicijo, vesi iz Őrséga tau „vkradnejo“ od nas, pa oni profitirajo iz tau-ga. Te čas smo skur vsakši pondjelek leko šteli v novinaj, ka gnauk tü, gnauk tam dr-žijo borovo gostüvanje. Šego so prejkvzeli od nas, dapa tau več ne vejo, ka zaka pa na šteri datum, steri den se tau leko drži. Po našij šegaj mora biti borovo gostüvanje na fa-

Namesto borovoga gostüvanja (kejp je z lanskoga borovoga gostüvanja v Števanovcaj) se pripravijo fašenske povorke

šensko nedelo, nej pa dva-tri kedna prva, kak tau delajo po vogrski vasnica. Škoda, ka je tau tak. Z borovoga gostüvanja bi v Porabji leko profitirali skaus turizma. Dapa tau bi

vejn samo tak šlau, če bi kakšna organizacija nastala, štera bi tau prejkvzela, pa vsakšo leto v drugoj vesi napravila borovo gostüvanje. Zato ka edno redno borovo gostüva-

nje vküpspraviti je zato nej malo delo.

Zadnji den fašenka je fašenski terek. Te den je eške bila edna navada. »Fašenek« in »Lenka« sta odla kauli po vesi z ednim

fudašom in so plesali za dugi len in za kusto repo. Na glavau si je Fašenek eden štük gorapotegno, s šteroga so cemejrgedola visali, obraz je pa s štrumfami emo zakrito. Za Lenko je tō moški bijo notrazravnjani. Obraz si je zakrijo, naj ga ne spoznajo, na glavau si je pa vacalejg zvezo. Spodkar si je pa edno kiklo gorpotegno. Lenka je v rokej edno meklau mejla, pa če nej bilau s kom plesati, te je ona s tau meklauv plesala. Etak so odli po vesi od rama do rama. Te den je šega bila kroflina, fanke pečti, s šterimi so Fašenka pa Lenko tō ponidili. S pepenicov se je začno post. Istino, ka na mali fašenek, tau je četrtek po fašenskim torkom, so eške tisto mesau, ka je s fašenskoga torka ostalo, slobaudno bilau pogesti. En keden prva je pa bijo tüčen ali mas(t)en četrtek, gde so se oslejdijim nadjeli redno z mesaum. V Števanovci, v Andovci so tašoga reda ukajeni kučat sküjajli z repom vret. Tak so držali, ka tau srečo prinase.

Ranč kak borovo gostüvanje se ta šega (Fašenek pa Lenka) tō zgibi. Mladim generacijam tüčen četrtek, fašenski terek, pepenica, mali fašenek več nika ne pomenijo. Rejdka je tista ves v Porabji, gde eške kakšna fašenska šega živi. Škoda, ka se pomalek tau tō zgibi, kak že doste drugo vse!

Karel Holec

LEPAU SMO SVETILI V BUDIMPEŠTI TÖ

Slovensko društvo v Budimpešti je 18. februara svetilo den slovenske kulture. Letos smo spoj lepau svetili, zato ka je našo društvo že tö petnajst lejt staro, petnajst lejt dela. Društvo pa predsednica Irena Pavlič sta ob tej priliki dobila odlikovanje (kitüntetés). Društvo je dobilo

Na svetki slovenske kulture v Budimpešti so gorstaupili ljudski pevci ZS z Gorenjoga Senika, stere vodi Vera Gašpar

za 15-letno delo, Irena Pavlič pa za cejlo življenjsko delo, ka je za slovenstvo delala.

Zato ka naj malo bola svetešnjo bau, smo letos vküp prišli v eni lejpi dvorani v Hoteli Erzsébet. Začeli smo s pozdravi. Pozdravila je in program napovedala Agota Merkli Kállay, podpredsednica društva. Praznični guč je meo profesor Mladen Pavičič. Gučo je od Franceta Prešerna, o njegovoga pomena v slovenski literaturi. France Prešeren, največji slovenski pesnik, je dvigno Slovence na evropsko raven. Tomi leko zavalimo, da smo še Slovenci in da stoji slovenski rosag.

Potejm je veleposlanik RS v Budimpešti Andrej Gerenčer prejk dau odlikovanje in gratuliro vsejm nam in nas je proso, naj dale delamo, naj se držimo in ostanemo Slovenci. Za darilo je društvo dobilo eno lejpo harmoniko od veleposlaništva. Sploj smo radi bili, ka smo že več lejt steli küpiti, dapa vsigdar so nam pejneggio sfalili. Tak ka če zdaj vküppridemo, vsigdar leko naprej vzememo harmoniko in se veselimo. Harmoniko je prejk vzejo Hugo Čerpnjak, on je naš

glavni muzikant pa šče mamö dva, ka dobro vejta igrati, Eržiko in Petra Kondora.

Sploj smo se veselili odlikovanji s tejm, da so v Sloveniji, v Ljubljani vidli, ka delamo, da smo šče Slovenci. Vseposedik je težko biti manjšina, dapa v takšnom velkom varaši, kak

je Budimpešta, šče bola težko, težko se zdržati, naj se človek ne asimilira. Tau pa samo tak leko, če mamö društvo, se srečavlemo pa gučimo slovenski materni jezik.

V programi so nastopili Gledališka družina Nindrik-indrik ZS iz Monštra pa ljudski pevci ZS z Gorenjoga Senika. Družina Nin-

Gledališka skupina Nindrik-indrik je notapokazala igro Male bojne avtorja in režiserja Mikija Roša

drik-indrik nam je špilala igro Male bojne. Igro je napiso Miki Roš pa je notri navčijo skupino tö. Njega že dobro poznamo. Vsigdar smo se dobro meli pa veselili, gda so prišli špilat varaški ali števanovski gledališčniki. Zdaj tö. Telko smo se smedjali, rejsan je takšno so-

sedstvo, kak so oni vözošpilali. Program so začnili seniški pevci. Lejpe slovenske pesmi so spejali, nisterno pesem šče mi tö vejmo. Dobro, ka je Vera Gašpar tau začnila, ka tau pomejni, da vsigdar več lüdi vcuj stane k skupinam in se drži za Slovence, za takšnoga Slovenca, steri je zaveden. Vera Gašpar vodi tau skupino, in kak smo čüli pa šteli v Porabji, so v Sloveniji že tö večkrat gor staupili pa med najbaukšimi bili. Gledališko držino že tö vseposedik poznajo, tak v Sloveniji kak v Italiji pa v Budimpešti. Dobro ka je telko skupin, ka se s tejm lüstvo nikam drži.

Gratuliramo bejdvej skupini za lejpi program, da sta nam s svojim programom te lejpi den šče olepšale. Želijmo jim tada la dobro delo in dosta uspehov. Gostom se zahvalimo, da so prišli k nam na te svetek, tak predsedniki Državne slovenske samouprave Martini Ropoši, sekretarki Zveze Slovencev Klari Fodor, vojaškomi atašeji Ljubomiri Dražniki. Iskreno se zavalimo veleposlaniku Andreju Gerenčerju, da nas je predlago za tau odlikovanje, Uradi za Slovence v zamejstvu

in po svetu, da smo dobili tau priznanje. Hvala vsejm tistim organizacijam, stere na Vogskom pomagajo naše delo, ka brez njine pomoči bi nej mogli vse tau dosegniti.

Irena Pavlič
predsednica društva

DOBRE INFORMACIJE ZA PORABJE

Gda sam na gonč prosila gospauda veleposlanika RS Andreja Gerenčera v Budimpešti na svetki slovenske kulture, sam dobila informacije o tejm tü, ka vse je leko dosegno v svojom mandati, čemu se vsi Slovenci leko radüvamo v Porabji.

»Ešče dva mejseca pa mo šeu domau. Čas hitro ide. Veseli sam, ka smo vse gli nika dosegnili, smo nikaj vküp postavili. Najboba pa tau, ka smo tüdi madžarski oblasti jasno povedali, morate se spremeniti do Slovencev. Pa vidte, so me že obvestili, ka de nauva frekvenca za radio. Tü smo velka dela meli. Smo tak daleč šli, ka smo dva zunanjiva ministra, Somogyija, madžarskoga pa našoga Rupla, prosili, ka sta pismo napisala za Avstrijo svoji kolegici ministrici, ka Avstrija nede prauti tauj

Veleposlanik RS Andrej Gerenčer na lanskem Srečanju Porabskih Slovencev v Monoštru

frekvenci. In pred desetimi dnevi so me obvestili, ka nej trbej pisma prejk dati, ka je Avstrija pristala, ka bou nauva frekvenca. Za tou de ešče dugo časa trbelo, liki na dobro pauti smo, ka go dobimo. Na, drügo, ka sam zelo veseli, tüdi več pejneggio pride za Slovence. Najnovejše, ka de se od 50 do 60 milijonov forintov dalo za obnovo šole na Gornjom Seniki. In tüdi Slovenija de več pejneggio ešča davala. Dobro pa je tau, ka so vsegli odnosi med Madžarsko in Slovenijo dobri in zdaj smo že spostavili zavüpanje. Ges mislim, ka de vsako leto baugše.»

• *Gospaud veleposlanik, vi ste za tau v svojom mandati dosta djali vcuj. Ste si dostakrat vsedli s politiki, mirno komunicirali, iskali rešitve za baukšegoje dela Porabskih Slovencev. Ste vztrajali, vödržali.*

»Nej je bilau léko, tau moram povedati. Po eni strani sam čüu pa razmo, ka fali Slovencom, po drügi strani sam vido, ka madžarska država dá. In tü je trbelo skaus spraviti. Moja naloga nej bila v tejm, ka se svadim z nekakim, liki ka tau vküp držiš pa probaš, ka čim več potegneš. Mogauče bi leko več napravili. Trüdo sam se, kelko sam se leko trüdo. Zadovolen sam, pravim, ka se vse gli stvari na baugšego premikajo.»

Klara Fodor

Priznanje Slovenije za Slovence v Budimpešti

Veselo presenečenje je doseglo Drüštvo Slovencev v Budimpešti pa predsednico društva Ireno Pavlič. Na svetitvi slovenske kulture, 18. februara, je veleposlanik R Slovenije v Budimpešti Andrej Gerenčer prejk dau dve priznanji v imeni Urada R Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

lanik pa vöj dau, ka de po naše gučo, ka do lidgé bola razmili. »V Porabji ste vsi bola domanji. Tü pa so v glavnom Slovenci po cejlom Budimpešti raztrošeni po tej okrajaj in težko vküper pridejo. No, mi na veleposlaništvi smo jako zadovolni, vejpa majo težke pogoje za delo, pa so vseeno dosta napravili. Zato smo mi

veniji, srečanja s Slovenci v Porabji, v tejm vsakši manika že s tejm, ka je taum na programaj, ka se pogučava, padašiva s svojimi rojaki. Če človek daleč od svojga rojstnoga kraja že telko deje za svoj slovenstji narod, te je že nika djau. Zatau mi je preveč simpaticno, ka je zvöjn predsednice sámo društvo tü dobilo priznanje. Ali je tau bila vaša ideja?

»Točno, mi moramo spoštovati vsakšoga Slovenca, ki tü živé na Madžarskom, še najbola pa tüj v Budimpešti, gde so raztrošeni ljudje pa tak vküp držijo. V vsakšom mojom guči, ka mam, vsir pravim, ljudje, jezik se vči doma v familiji, té v vrtci, v šoli. Prvo je, ka tau napravimo v familiji, té v društvi. In v društvi je fajn, ka pridejo vküper, se v domanjom dzejiki pogučavajo, se razmijo pa poveselijo. Vidte, mi smo njim tüdi harmoniko küpili. Tau de veseldje njim. Ta harmonika ji nikak povezuje, ka so Slovenci. In ge sem tü veseli, ka Hugo Čerpnjak že včasik špila tü.«

• *Kak mi je predsednica Irena pripovedjala, majo tri člane, Hugona Čerpnjaka, Petra pa Eržiko Kondor, steri poznajo notline, vejo igrati na harmoniki. Majo*

pesmarico Füčkaj, füčkaj, fantiček moj pa dobre glasaube vcuj. Etak de harmonika leko steber pri ohranjanji maternoga dzejika pa veseloga srečanja Slovencev v Budimpešti. Kak ste prišli

pimo harmoniko za društvo, kak bi mi napravili kakšne velke sprejeme. Tau de eden spomin pa de bola hasnilo. V Budimpešti smo nej dobili harmonike, te pa smo jo küpili v Sloveniji. In evo, gnes smo

Predsednica Irena Pavlič, podpredsednik Državne slovenske samouprave Ferenc Kranjec in veleposlanik Andrej Gerenčer ob podelitvi priznanj

• *Kak ceni delo že prejk petnajset lejt aktivnoga Drüštva Slovencev v Budimpešti pa same predsednice Irene Pavlič, stera je kak ustano-*

lani, gda je biu razpis za te priznanja, predlagali tak društvo kak tüdi gospau Ireno Pavličevo. Mi smo pravili, ka društvo je petnajst lejt dobro

viteljica pa od začetka mau voditeljica toga društva, sam pitala gospauda veleposlanika Andreja Gerenčera, ki že skur štiri lejta opravla svojo poslanstvo v Budimpešti. Za Slovence ostaniti v Budimpešti pa v Porabji je nika čista drügo pa fejs težko delo.

»Se strinjam z vami, ka je aktivnost Slovencev v Budimpešti dosti težja, kot je recimo v Porabji,« je začno velepos-

delalo, pod težkimi pogoji je delalo, in si tau zaslüži. Poleg toga smo tüdi pravili, ka si Irena zaslüži tau, ker od nikda mau že dela za slovenski jezik pa v Budimpešti drži vküper Slovence. In so nam v Ljubljani prislühnili, so tau priznanje dali. Jaz sem veseli, ka sem njim gnes v imeni države Slovenije leko v roké dau.«

• *Tau, ka oni tü leko majo svoje programe, izlete po Slo-*

Slovenci v Budimpešti so se tokrat srečali v hotelu Erzsébet

do te čedne ideje, ka ji presentite ranč s harmoniko?

»Jaz sem večkrat pito Irenko pa Ferija Kranjeca, ka bi nücali najbole pri društvi. Tak smo znali, ka tau nücajo. Nej pa nikdar bilau zadosta pejnaz pa časa pa smo pozabili na tau. Lani pa sem si slučajno zmislo, ka smo mi meli nikši pejnez v reprezentanci, ka bi leko ponücali za kolektiv veleposlaništva. Pa sem se spomno, zakoj bi pa nej mi kaj dob-roga napravili. Rajši kü-

njim go dali, smo vsi veseli, ka se tau leko dobro hasniva.«

Gda sam se gospaudi Andreji Gerenčeri med drügim zahvalila za tau, ka je pošöjvanje Porabskih Slovencev s tejm tü vöpokazo, ka kak veleposlanik je odgovardjo na pitanja v prekmurskoj slovenskoj rejči, se je s smeječim obrazom etak posloviu: »Vi ste naši, ge sam pa vaš!«

Klara Fodor

Zakladi slovenskega mleka

POMURSKÉ MLKARNE

Beli zakladi vrhovne kakovosti

POMURSKÉ MLKARNE, d.d., Industrijski park 11, 9200 Nova Gorica, Slovenija

OD SLOVENIJE...

France Rode je postal kardinal

Papež Benedikt XVI. je sporočil imena novih kardinalov, med katerimi je tudi nadškof Franc Rode. Imenovanje kardinalov, ki je v izključni pristojnosti papeža, predstavlja odraz njegove politike, vendar pri tem ne gre le za nagrado ali podeljevanje častnega naziva. Nadškofu Rodetu naziv pripada že zaradi funkcije, ki jo ima znotraj vatikanske vlade. Hkrati pa je to veliko priznanje slovenski Cerkvi. Kardinali, stari do 80 let, so tisti, ki imajo pravico voliti papeža in so takoj po papežu poveljavni predstavniki RKC-ja, ki papežu pomagajo pri njegovem delu in odločitvah. Funkcija kardinala je dosmrtna. Nekdanji ljubljanski nadškof je tako postal prvi slovenski kardinal, saj Slovenija kljub močni katoliški tradiciji še ni imela svojega kardinala. Kardinali bodo potrjeni 24. marca.

Predsednik evropskega parlamenta Borrell v Sloveniji

Obdobje premisleka o evropski ustavni pogodbi se ne bo končalo tako kmalu, prav gotovo pa ne do junija letos, temveč se bo podaljšalo v obdobje prihodnjih predsedovanj. Zato bo verjetno slovensko predsedovanje EU v prvi polovici leta 2008 odigralo pomembno vlogo v tem postopku, je v Ljubljani, kjer se je mudil na dvodnevem uradnem obisku, poudaril predsednik Evropskega parlamenta Josep Borrell. Borrella je v Ljubljani sprejel gostitelj, predsednik državnega zbora France Cukjati, srečal pa se je tudi z zunanjim ministrom Dimitrijem Ruplom in predsednikom države Janezom Drnovškom.

Slovenski vojaki v Iraku

Trije podčastniki in častnik Slovenske vojske, ki bodo v naslednjih šestih mesecih v Iraku urili pripadnike iraških varnostnih sil, so najprej odpotovali v Neapelj. V vojaško bazo blizu iraške prestolnice so iz Neaplja odpotovali ob redni menjavi kontingenta misije zveze NATO. Slovenski vojaki bodo delovali v posebnem centru Al Rustamija v bližini Bagdada, kjer bodo sodelovali pri usposabljanju iraških varnostnih sil.

Grad na Goričkem

VELIKO NEZNANEGA O ENI NAJVEČJIH GRAŠČIN NA SLOVENSKEM

Po nekaterih virih vendar kaže, da tega vseeno ni nihče preverjal, je v grajskem poslopju pri Gradu na Goričkem toliko sob, kot ima leto dni, torej 365. Ali drugače, grad pri Gradu sodi med največje na Slovenskem. O gradu pri Gradu ali natančneje nad vasjo je bilo doslej napisanih več knjig, na zadnje je tamkašnja občina izdala knjižico Grad na Goričkem - stavbni razvoj. Avtorji teksta so Jože Curk, Marlenka Habjanič in Igor Sapač. Slednja dva sta v pogovoru z županom Danielom Kalamarjem predstavila vsebino knjižice v Murski Soboti in pri Gradu. Sicer pa je publikacija prvo delo, ki je nastalo sredi še nedokončanih obnovitvenih del, in na strokovni način predstavlja stavbni razvoj gradu.

Grad pri Gradu ali Gornji Lendavi, kot je kraj dolgo nosil ime, je nastal v 12. stoletju. Njegovi lastniki so bile družine Hahold, Amadej, Széchy, Báltthyány, Nádasdy in Széchenyi, med obema vojnoma pa industrialec Geza Hartner iz Murske Sobotice. Kot pišejo avtorji v knjižici, na strmem griču pozidana stavba okoli razsežnega arkadnega dvorišča kaže na podobo novoveške baročne rezidence, nad katero dominira visok zvonik grajske kapele, pokrit s slikovito čebulasto streho. »Še do nedavna o njeni prvotni srednjeveški podobi in razvoju skozi čas nismo vedeli skoraj ničesar. Le stare listine in posamezni stavbni deli so govorili, da skrivnostna in vase zaprta celota najbrž skriva še veliko odgovorov in bo nekoč lahko razkrila povsem nove plati svoje preteklosti.«

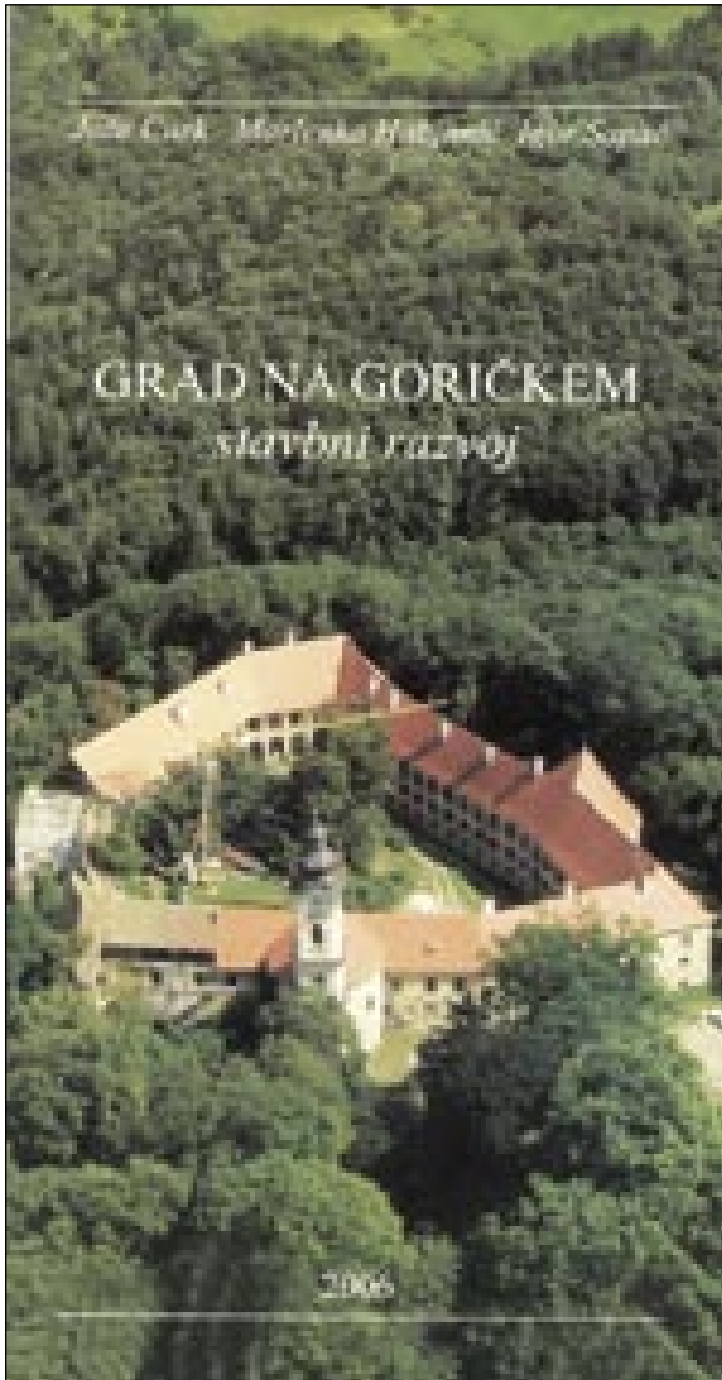
Obsežna obnovitvena dela, ki

segajo v leto 1985, postopoma odpirajo bogat vpogled v pestro, dolgotrajno in zapleteno zgodovino grajskega stavbnega razvoja, ki se je odprla kot knjiga in ji lahko sledimo skozi celo tisočletje, od 12. stoletja do današnjih dni. Strokovnjaki,

Župan Daniel Kalamar je na predstavitvi knjige v soboški Pokrajinski in študijski knjižnici povedal, da je bilo doslej v obnovu gradu vloženi 5,5 milijona evrov, predvsem denarja iz Evropske unije. Vendar zadeva ni tako

zdej morali zelo resno razmišljati in načrtovati, kaj se bo v gradu dogajalo, ko bo dobil novo, bolj ali manj dokončno urejeno podobo. Zanimarjali ne bodo – je bilo poudarjeno na predstavitvi knjižice – nadaljnega raziskovanja in proučevanja, vendar je zelo pomembno, ali bodo za to pristojni poskrbeli, da bo grad »živel«, da se bo v njem neprekinjeno kaj dogajalo. Nekaj zanimanja naj bi pokazale tudi Terme 3000 iz Moravskih Toplic, o gradu pri Gradu bojda razmišljajo tisti, ki »pripravljajo« Slovenijo na čas, ko bo predsedovala Evropski uniji, v gradu je sedež krajinskega parka ... ali je to dovolj, bo pokazal čas. Izkušnje iz Avstrije, kjer naj bi bila enaka ali podobna grajska poslopja, in od drugod, kažejo, da v gradu mora biti življenje, kajti sicer začne ponovno propadati. Pomeni, da zgolj denar, ne glede na izvor, ne pomeni dobre rešitve, ampak je bodočnost gradu pri Gradu v veliki meri odvisna od tega, kaj se bo v njem dogajalo. Kar nekaj primerov, tudi v Prekmurju, je, kjer so dobili denar, poskrbeli za obnovo in čez leta ugotovili, da so rezultati daleč od željenih. V mislih imam obnovo vinskih kleti blizu Lendave tako imenovani Újtamás - Novi Tomaž. Bile so lepo obnovljene, toda po tem zaprte, in so vnovič začele »uspešno« propadati. Če bi se zgledovali po obnovljenih kletih na južnem Gradiščanskem v Avstriji, potem bi videli, kaj je potrebno storiti, da se krajinska značilnost ohrani: nič posebnega, v kletih bi morali lastniki imeti vino.

eR

med njimi tudi arheolog Branko Kerman in umetnostni zgodovinar Janez Balažic iz Pokrajinskega muzeja v Murski Soboti, težko čakajo tudi rezultate arheoloških izkopavanj, ki naj bi razgnili precejšen del doslej neznanega o preteklosti gradu pri Gradu.

preprosta, kot se zdi, kajti Slovenija težko primakne obvezni delež pri denarju iz evropskih skladov. Sicer pa je v gradu tudi sedež krajinskega parka Goričko, in kar nekaj lepo urejenih in opremljenih prostorov. Čeprav dokončna obnova ni tako blizu, bi že

DRŽINSKE PRIPOVEJSTI (1)

*Dostakrat, gda človek ojdi po vasnicaj pa gleda iže, stare pa nauwe, ma na pamet pride, ka vse se skriva v kakšom rami. Ka vse bi cigli leko pripovejdali, če bi znali gunčati. Sto so živel v tej ižaj, kakšna je bila njina usoda (sors), bili so srečni ali nesrečni? V Sakalauwca samo edna na štok iža stoji. V njej živi tetica **Fetliška Juliška** (Takács Jánosné), stera mi je dolgo-dugo vör pripovejdala o svoji familiji.*

»Moj dejdek, po imeni Parš Ferdinand, so rojeni bili v Austriji, v vesi Bondorf, 1878. leta. Babá (očina mati) Terezija Čuk so se 1882. leta narodili na Dolenjom Seniki. Tistoga ipa so grance oprejte bile, vsikši je išo, kama je sto. Mladina je vküp ojdl, če je v kakšnoj vesi kakšen bal bijo, tam so se spoznali. Njiva sta se tō tak spoznala pa sta se 1900. leta oženila.

Iz njivoga zakona so se narodili trdjé mlajši, dva sina pa ena hčer. Najstarejši je bijo moj oča. Na Vogrskom je tistoga ipa nej najbogše šlau, ka je nej bilau dela. Tak sta se zgučala, ka ta tavō v Meriko šla, ka kaj pejnez prislūžita, potistom ta pa vidla, kak de žitek tadala išo. Najvekša falinga je tau bila, ka sta že mlajše mela.

Babini starištje so se za mlajše vzeli, ka do je oni na skrbi meli pa do je ranili. Moja babá so trikrat včiniili paut do Merke pa nazaj v Sakalauwce. Najbole za mlajšov volo, vsigdar je pa prinesla kaj pejnez starišom. Gda je od tretjim domau prišla, te je doma ostala, zatok ka je klima v Meriki nej dobra bila za njeno zdravje. Dejdek so samo gnauk šli, skauz so tam bili. Gda so domau prišli, te so dali zozidati te ram, v sterom dja eštje zdaj živem. Oni so tišlar bili, ka je pri rami

tišlarsko delo trbelo naredti, so vse sami naredli. Okna, dvera, stumbe... Tau je velka pomauč bila, ka je tišlarsko delo vsigdar drago bilau. Zatok, ka je mesto za ram, stero so tјupili, trno malo bilau, so morali na štok rame zozidati. Tak ka so stumbe na štok tō dejdek redli.

1921. leta so v Sakalauwca kapejlo začnili zidati. Največ pej-

redti moja babá (očina mati), Marijin oltar pa moja tetica. Gda so cerkev posvečali, te eštje tej lejpi oltarov nej bilau, dali so je postaviti par lejt po tistim. Tistoga ipa so gospaud Deli naš dūhovnik bili, trno so se veselili, ka v ednoj tašoj maloj vesi lūstvo tak vtјupdrži pa se tak poštūvle.

Moja druga babá (materna mati) so pri Djurani oženje-

Oltar Srca Jezusa pa Marijinoltar v sakalauwskoj kapejli sta dala naredti Fetliške Juliške babá pa tetica

nez so poslali tisti S akalauwčarge, steri so v Merko odišli pa so tam ostali, svoj tau so vcujdali tisti tō, steri so iz Merke nazaj prišli. Vsikši je pomagō, ki etak, ki ovak. Steri je bila bogati bijo, tisti s pejnazi, steri nej, tisti z delom. Karbini človek so cimerman bili, oni so strejo naredli. Moj dejdek pa Djūdžini Djurko sta pa stolice naredla. Zidino so pa štajerstji zidarge zidali. 1922. leta, na samo Srpno Mardjo, je cerkev gorposvečena bila. Oltar Srca Jezusa so dali na-

ni bili, iz sosedne iže so meli moža. Iz njinoga zakona sta se dva deteta narodila. Dobro so živel, nikše falinge je nej bilau med njimi, dapa tašča (anyós) je nevoščena bila, ka tak lepau živeta. Vsigdar je nika drejgala. Gda sta se deteta narodila, ma je vsigdar gunčala: »Ti tau dječš, ka ti žena skūja s tistimi rokami, s sterimi je posrane plenice prala, pa si je rokē nej zaprala!« Somar je pa poslūšo, ka ma je mati gunčala, eden den se je vzejo, svojo držino povr-

go pa kraj od daumi išo. Nišče ne vej, ka se je z njim zgodilo, nikdar nej več glas od njega prišo. Mojoj babi so njeni starištje pomagali mlajše (dvej čeri) gorazraniti. Gda so zrasle, so v Meriko odišle. Baba so te eštje mladi bili, samo 36 lejt stari. Ženiti so se nej steli, liki so ednoga zakonskoga čleka zlūbili, iz te lūbezni sta se rodila dva deteta, dve deklīčni. Babá si je gnauk samo nika zbrodila, deteta povrgla pa je 1914. leta odišla v Meriko. Starejša či (moja tetica) se je 1908. leta narodila, moja mati pa 1910. Edno dejte je šest lejt staro bilau, drugo pa štiri. Edna starejša ženska v vesi se je vzela za nje pa je ranila. Gda je starejša deklīčna osem lejt stara bila, je že slūžit išla. Sausedje so bogati bili, pri nji je mogla 3-4 krave pasti pa vse kaj drugo delati. Vertinja ji je zapovejdl, če maro napasē, naj pride repo okapat. Če se je taužila, ka je ona eštje mala za repo okapat, ji je prajla, ka te večerjo ne dobi. Tam pri tistom bogatom rami je tak bilau, ka je vertinja vsakši večer krunče spekla v renglini pa štikli segnjnoga mlejka na sto djala. Tau je bila večerja. Liki krunče je vōpreštēja, lapec pa lapica sta na glavau dva krumpiča dobila, vert tri. Samo tau je ništje nej vedo, ka je vertinja poskrivoma vsē zmlatila, ka je šurša bila kak duga. Baba v Meriki se je nigdar več nej oženila. Pejneze je pošilala tistoj ženski, stera je ranila njene čerke. Dapa tau je nej zadosti. Moja mati pa moja tetica sta materne lūbezni nigdar nej dobili.«

Zapísala: Ema Sukič

... DO MADŽARSKE

Madžarska proti schengenskem kodeksu

Madžarska je na zasedanju sveta notranjih in zunanjih ministrov Unije odklonilno glasovala o takoimenovanem schengenskem kodeksu Evropske unije, kajti novi predpisi bi podražili ter ovirali obisk zamejskih Madžarov v matični državi. Kljub temu so ostale države članice sprejele kodeks. Slovenija se je vzdržala. Tiskovni predstavnik notranjega ministrstva je kot razlog navedel, da bo kodeks določil obvezno dnevno vsoto za prestop meje, ki se potem pomnoži s številom dnevov, ki jih potnik želi preživeti za schengensko mejo. Po dosedanji madžarski praksi morajo imeti potniki pri vsakem prestopu meje vsaj tisoč forintov, ne glede na to, koliko časa želijo bivati na Madžarskem. Madžarska vlada v bližnji prihodnosti ne želi spremeniti dosedanje prakse, kajti meni, da bodo predpisi kodeksa ovirali obmejno (regionalno) sodelovanje.

Rusija vrnila knjige

Po večletnih pogajanjih madžarsko-ruske mešane restitucijske komisije je Rusija 21. februarja vrnila Madžarski 136 dragocenih knjig reformatorskega kolegija iz Sárospataka, ki so bile zaplenjene in odpeljane v Rusijo v 2. svetovni vojni. Knjige so prejšnji teden iz knjižnice iz Nižjega Novgoroda prepeljali na madžarsko veleposlaništvo v Moskvi, od koder so jih prepeljali v Budimpešto, kjer jih bodo najprej razstavili v Narodnem muzeju.

Programi, prireditve

- 3. marca bo v Monoštru v Slovenskem domu gostoval KID Janez Urbas iz Selnice ob Dravi. Alfa Teater društva bo predstavil veseloigro Ta veseli dan ali Matiček se ženi. Društvo bo pripravilo tudi razstavo velikonočnih dobrot.

- 5. marca ob 14. uri organizira Zveza Slovencev na Madžarskem prireditev ob dnevu žena. V programu bosta sodelovala kulturno društvo Rožika iz Trdkove s tremi veselimi prizori ter gledališka skupina iz Strehovcev s predstavo »Vaje ljubezni«.

ŠPARATI JE POTREJBNO

Tak šegau majo povedati, ka nega tistoga pejnaza, steroga bi človek nej naleki ta zapravo. Vküpspraviti je pa zatok nej tak naleki. Gestejo, šteri so za velko bogastvo nigdar nej »šficali«, depa tau je nej večina. Največ nas je tak, ka si moramo premisliti, kama, zakoj pejnaze vödamo, kak de naprej, kak mo pokrivali vse stroške (költség).

Človek iz maloga tü vöpride, dapa dosta tü leko ta zaduvča. Gnesden takši svejt živemo, ka vse pejnaze košta. Po mojem je najlepša »paut« do sreče tau, če smo zadovolni, če napona ne gledamo sausede, če napona ne saudimo druge, ka gde je vzeo za tau ali za tisto pejnaze. Zadovolnost pela do sreče. No pa mera. Prejk mere je nej dobro s pejnazami delati, nej talüčati pa nej šparati tü nej.

V taum modernom svejti je več nej moda pod bünkašom,

pod vankišom držati pejnaze. Za dosta (v)zrokov volo. Eden (v)zrok, ka tam naš pejnaz nika ne »zraste«, pejnazge pa svojo vrednost od cajta do cajta zgibijo. Drugi (v)zrok? Leko nas naleki vöporobijo. Ka pa naj te bau z našimi pejnazami? Vej pa na vsakšom voglej vidimo reklame. Če smo malo pozorni, te vidimo, ka nam na dug tü ponüjajo pejnaze, kelko pa te nazaj prosijo, od toga bauške nej gučati. Pa te je itak bauške, če mi damo na banko naše prišparane pejnaze, pa te mi leko čakamo nikši dohodek, kakši žau (obresti).

Porabski Slovencom - po mojem najbolje - slüži v Varaši hranilnica, stera je zadnji lejtaj večkrat fuzionirala z drugimi hranilnicami. Lani je pa postanila članica edna takše hranilnice, stera v Železnoj županiji več kak 200 vasnic prejk ma. Če svoje prišparana pejnaze

tam njaš, leko povejm, ka oni plačajo najbaukši žau.

Hranilnica Savaria (Takarékszövetkezet) je gnes eške na tistom mesti, gde je bila prva, depa planirajo, delajo na tejm, ka do svoj sedež nesli v center, gde mo je leko naleki najšli. Morem pa tau tü povedati, ka je ta hranilnica meni za nika drugoga volo tü sploj simpatična. V centri, v Somboteli tau hranilnico vodi eden sploj prijazen, simtatičen gospod, steri je po narodnosti Hrvat. Gda je varaška z njimi fuzionirala, je te gospod zvedo, ka sam ge Slovenka, je staupo k meni, pa od tistoga minuta sva si gučala vsakši v svojoj maternoj rejči. Razmela sva se. On sploj spoštüje nas, rad bi, če bi vse več strank (ügyfél) emo med Slovenci.

Vej pa vejmo, šparati je potrebno, depa nej samo potrebno, vredno tü.

Irena Barber

Pripovejsti iz Muzeja Murska Sobota

KATALOG POKRAJINSKEGA MUZEJA MURSKA SOBOTA

Eške eno leto fali, pa de Katalog soboškoga muzeja star deset lejt. Na svejt pa je prišo vküper s cejlak na nouvo napravleno stalno razstavo v muzeji. Tej katalog je trno kusta pa žmetna kniga. Na 397 stranaj je pisalo 29 avtorov, vsikši je gé ekspert iz zgodovine ali etnologije ali arheologije ali pa kakšne druge znanosti, ka raziskavle človekove stopaje, ka je püščamo za sebov v svojom minlivom žitki. V katalogi je opisani vsikši od 722 eksponatov, ka je srečamo v muzeji, dosta ji je tö fotografirani. Ka je katalog rejsan žemeten, guči skur dvej kili njegve žmeče. Dapa najbolje važno je tou, ka je v njem spisana istinska pripovejst naše krajine med Muro pa Rabo. V njega je pisala nam vsem poznana pa spoštüvana Marija Kozar Mukič tö.

Miki Roš

Pismo iz Sobote

BUSHMANI SO NEJ BUŠMANI

Na, znouva pošilam lejpe pozdrave iz Sobote. Če glij je pri nas nej tak lepou, kak bi si človek želo. Dapa pravijo, ka ne smejs vsigdar lepou biti. Tak se lidge bole trüdimu v želenji, naj nam bou lepše. Leko, ka je tou ranč istina. Dapa znouva, dapa ka pa tisti, ka se mantrajo pa trüdijo v želenji, naj nam nede najlepše? Ka naj delamo s tistimi? Ka naj delamo z bušmanji? Naj mi bratje nin iz Afrike iz lüdstva Bušmanov oprostijo. Ne brodim si na nji. Uni so gé Bušmani, dapa bushmani se ranč gnako vöpovej. Tak, zdaj leko demo tada-le. Bushmani so gé tisti lidge ali pa so takšne sorte lidge kak Bush. Vej pa vejte steri Bush? Ja tisti, ka bojne redi kouli po svejti. Un si je vzeu za svojo šego trno lagvo delo: če ne vze-meš naprej njegve modrije, začne po tebi trousiti granate, če neškeš njegve demokracije, brz na tebe stoupijo meriški soldački bakanči. Tak majo zdaj lidge brezi svoje pameti ali pa brezi zadosta zravnanoga rbta, človeka, po sterom si leko peldo vzemejo. Zdaj smo prišli do kraja te nikšne moje »te-orije«. Bushmani si gemlejo peldo po Bushi. In takšni bushmanov geste puno vseposedi.

V varaši Sobota leko srečamo več fejle bushmanov. Edni svojga bushmanstva ranč neškejo skrivati, drugi ga vöpokažejo, gda majo od toga najvekši asek, tretja sorta pa so cejli čas potüljeni bushmani. Tej slejdnji so najbolje lagvi pa najbolje nevarni lidge. Pri tejm svojom pisanji zdaj moram skrb meti. Če se kakši bushman spozna pa gore pride, ka pišem od njega, se mi leko kaj lagvoga zgodi. Kakši de leko celou lagvo od mene piso nut v Porabje ali pa eške kaj üšoga delo. Nasploj pa je nej bushman samo za kormanjom Merke. Bushmani so gnesden za kormanjon pri nas tö. Kak naj si ovak ta tumačim spoznanje, ka več ne smejs delati po svojoj pameti? Če tak delaš, brodiš po svojoj voli, si gé svoboden. Dapa šteri tak brodi, je gvüšno nej bushman, pa steri tak brodi, ne vzeme na sebe diktejranje druge vole. Na, tak smo že pri prvom konfliktu. Pri bushmanaj pa se vej, kak rešavajo konflikte. Tak nagnouk njim zraste perdje, stero kouli krči, ka so gé demokrati, ka so za pravico, ka so profesionalci, ka so vejst narodov, ka so, ne vej, ka vse nej. Tisti, ka so nej bushmani, nigdar kouli ne krčijo, kakši demokrati so gé, kak profesionalno delajo svoje delo, kak vejo poslušati glas narodov pa vsetaktadale. Lidge brezi betega bushizma se brezi velki rejči demokratično ravnajo profesionalno obredijo svoje delo, brez velki rejči delajo dobro in vsetaktadale. Dapa vörvlem, ka je težko tak živeti. Moja tašča Regina, trno čedna ženska, je tö gé takšna mala bushmanka. Neje potüljena, tak ka nemam velke nevoule zatoga volo. Nevole pa so vseeno. Eto mi je prajla, ka več mlajšom nede küjala obed, če ne priznajo, ka una najboukše küja. Rejsan, ka ne küja lagvo, dapa mlajši trno radi gejo gulaž, ka njim ga ge sküjam, kak pa njenoga vodenoga brezi karaktera, sküjanoga brezi domišljije. Kak če bi ga po kraplaj vküper lovila po dežji srejdi leta. Una svojimi gulaži tou nede pripoznala. Po demokratičnoj šegi bushmanov je svojo gesti vöskričala za najboukše pod držinsko strejo. Napiso sam vam nika maloga od bushmanov, ka je leko spoznate vi tö. Eške gnouk lejpi pozdrav iz Sobote pa dobro delajte in dobra misel naj vas gor drži!

Miki

OTROŠKI

Miki Roš

IZ MOJOGA DNEVNIKA

Ime mi je Janina. Kelko sam stara, vam ne ovadim, ka se takšo deklin ne spitavle. Leko pa vam povejm, ka eške ojdim v šoulo. Dnevnik sam začala pisati zato, naj ne pozabim, ka se mi je zgodilo v dnevaj mojoga življenja. Na, vej človek ne mora samo tak tapozabiti, ka se njemi je zgodilo. Dapa nigdar se ne vej. Dnevi mojoga življenja so se začali pisati, pa je zato tou moj dnevnik, ka se v njem piše od moji dnevaj.

DEN, PUNI DEPRESIJE

Dragi moj Dnevnik! Nikak se ne morem na tau nava-diti, ka je naš ata nej doma. Nikak sam nej dobre vole za-toga volo, ka ga zvün vikenda nega doma. V tej dnevaj sam na nika gori prišla. Za istino, zdaj vej, kak je s tejm. S tejm pa je tak, ka sam zdaj vpamet vzela, kak mi fali. Kuman, gda človeka nega skrak tebe, gora prideš, kelko ti té isti človek znamenjuje. Včasi sta mi oba z mamó šla trno na žile. Gnes mi tou dé na žile, ka ga nega doma, ka mi tak fali skrak mene. Pa sam zatoga volo gratala trno depresivna. Vej brati Andini tó fali, depa un tou neške pokazati. Tak se dela kak kakši vózraščeni moški, ka ga nika ne gene. Un si tak brodi, ka se možkomi ne šika vópokazati njegovó čü-tenje. Andi tej svoj kejp pred nami vsejmi vókaže. Za istino pa njega mantra ranč tou kak mene, kak mamó pa Zano tó, čeglij je skur vsikši den na

nouvo zalüblena. Tak moja depresija raste brž po tistom, gda gora stanem. Najprva pogledne vó iz nekšnoga kikla nut v mene, kak müš oprvin pogledne vó iz lüknje. Po tistom je vse bole korážna. V šouli že lejče vse kouli mene, pri obedi pa je že kak kakši Kiklop, vej pa at e nega z nami za stolom. Večer pa nikak neške snena gratati. Ge že spim, una pa eške vsigdar rova po mojom tejli, glavej pa po cejlój mojoj sobi.

Pa je ranč takši biu té den tó, ta srejša, v steró se je eške sunce potütilo nikam daleč. Pa so oblaki gratali najbole žmetno žmetni. Pa so se mi noge kelile po pouti. Pa sam bila brezi vole. Ja, takša sam bila gnes cejli den pa je eške kuman srejši tedna, kak nam povej den z imenom srejša. Kak daleč je eške do petka večer, gda ata domou pride!? Tak od toga dneva ne pomnim nika drugoga kak samo od

depresije. Leko, ka se je kouli mene zgodilo kaj trno interesantnoga, depa ge sam toga gvüšno nej vpamet vzela, depresija mi je toga nej dopistila. Tak se je na mene prikeli, kak bi mi bila najboukša padaškinja. Vej je pa moja najboukša padaškinja Bobica, nej pa nikšna depresija.

- *Vejš, depresije ne moreš samo tak tazagnati*, - mi je tatumačila Bobica. *Nikše sile njoj ne smeš delati. Moraš jo tanjati, ka sama od sebe odide. Če njoj boš silo delala, ka jo tazaženeš, na zlük ostane pri tebi dosta duže, kak bi trbelo.*

Rejsan, ka istino ma. Vej pa bole kak sam se delala veselo, bole me je vmarjala žalost. Bole kak sam skakala kouli, bole sam mejla žmetne noge. Kak eške tou mora vmarjati Andina, ka se tak dela, ka njemi je nika nej? Na, že mi znouva skuze tečejo po licaj. Najboukše de, ka skončam.

DEN ZA VESELDJE PA SMEJ

Dragi moj Dnevnik! Kakši lejpi den je za meuv. Čiglij se je lejvalo z oblakov, je biu pun svekline, kak bi na zemlou sijalo bar sedem sunc. Kak bi pa nej tak bilou, vej je pa gnes prišo domou naš ata. Depa kak je prišo domou!?

V petkov den sam stanila skur brezi depresije, vej sam pa vej-dla, ka večer pride domou naš ata. Zatoga volo se mi je den vlejko kak kokošeča črejva.

Vóre v šouli pa eške najbole. Na pouti domou je padaškinja Bobica nika mlela o nikšnom nouvom

filmi, ka pride v kino. Nika sam jo nej poslúšala, nika sam jo nej čüla. Samo sam brodila, kak naj čas taodide do večera. Ka mo delala, ka bole brž tamine. Že sam skur bila skrak našoga rama, gda me nekak zove.

- *Nika si nej lačna, ka tak pomalek domou deš*, - se je zgla-silo, kak bi tou gučo naš ata.

Poglednila sam tagor. Rejsan, na pragi se mi je smejau ata. Boug moj, kak sam brž priletela na prag, kak bi me stoj talüčo s katapultom. Vido je, kak se čüdivam, ka je že tak rano doma.

- *Včera smo delali dugov nouč, pa smo gnes že leko šli domou,*

- nam je tumačo pri obedi.

Čeglij je mama postni obed sküjala, je biu žmani, kak bi biu pun mesa. Kak če bi gejlja nika najboukšoga na toum svejti, nej pa samo takšno prousto mlečno repo pa krüj. Krüj je sladki biu kak orejovi bejgli. Kcuj pa smo se smedjali, se šalili, lica pa so nam sijali kak srejši najvekše žetve.

Dragi moj Dnevnik, telko smeja pa veseldja je pri nas doma že dugo, dugo nej bilou. Depa pride znouva den, ka de naš ata mogo ... Na, na tou, gda odide, mo si brodila na tisti den. Zranja je sobota, trno lepou mo se meli.

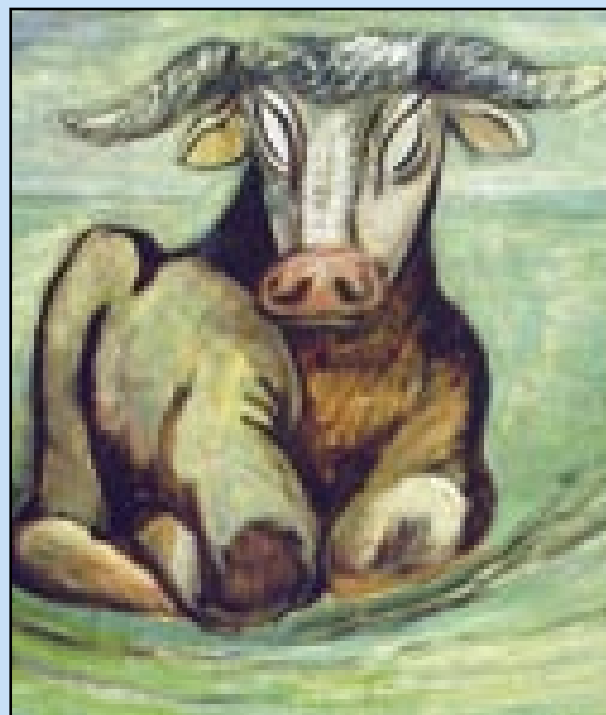
PRISPODOBE O ŽIVALIH

KOTIČEK

BIK

Tako kot začinimo jedi, lahko začinimo tudi jezik. A ne le govejega ali svinjskega. V mislih imam jezik, ki ga govorimo. Saj veste: govorimo in pišemo lahko dolgočasno, da je groza, lahko pa to počnemo slikovito, da je veselje. Prisposode o živalih so kratkočasne in slikovite. Z njimi so si bogatili jezik že naši predniki, ki so živeli večinoma na kmetih.

Vzemimo kot primer bika. To je močna in nevarna žival, ki strmo gleda. Zato - če kdo od začudenja a otrpne in na široko odpre oči - rečemo, da **gleda kot zaboden bik**. »Ne bodi se z bikom,« rečemo, ko imamo opravka z zelo trmastim ali nevarnim človekom. Če je kdo zdrav **kot bik**, je tako zdrav, da kar poka od zdravja. Z **bikovskim pogumom** se lahko pohvalijo le redki junaki. **Bik bikasti** je trmoglav in trdoglav človek. **Bikasto se reži**, kdor se neumno smeji. In če se bo nekaj zgodilo takrat, **ko bomo pomolzli bika**, se ne bo nikoli zodilo.

Bik pa je poleg domače živali lahko tudi ozvezdje in znak v horoskopu. Kdor praznuje rojstni dan med 21. aprilom in 20. majem, je bik ali bikica. Vsi, ki so rojeni v biku, so baje trmasti in zaletavi.

Klarisa Jovanović

Nagradna križanka

SPOŠTOVANI BRALCI!

V imenu uredništva se zahvaljujemo vsem, ki ste nam poslali rešitev zadnje križanke. Če ste pravilno rešili križanko, ste dobili imena naslednjih slovenskih mest: *Litija, Izola, Maribor, Kobarid*.

Knjižno nagrado bodo prejeli: **Marija Čato** (Dolnji Senik), **Jože Zrim** (Dolnji Senik), **Samu Jánosné** (Gornji Senik), **Jolanka Szabó** (Gornji Senik).

MLAŠEČI

KAUT

